

A dos decretos...

ANTONI VIVES | Actualitzada el 07/05/2012 00:00

Quins són els corrents nacionals i internacionals que s'amaguen darrere del confús dia a dia espanyol? Quin paper hi pot jugar Catalunya per no sortir-ne perdent, com gairebé sempre que Espanya s'enfronta al destí? En la història de l'Espanya contemporània tan sols hi ha tres moments en què Catalunya sembla haver reeixit, moments de gran feblesa de l'aparell de l'Estat: l'any 1913 el govern d'Eduardo Dato ens concedeix la possibilitat de crear la Mancomunitat de Catalunya. L'obra de la Mancomunitat és coneguda i es pot dir que el solc profund de la seva arada encara arriba fins als nostres dies. Ho aprofito per dir que és d'esperar que les institucions catalanes, els mitjans de comunicació i la societat civil del país facin l'homenatge que cal als homes d'aquella generació, exemple de persones al servei d'un ideal compartit de nació. La concessió de Dato es produeix gràcies en part a la situació de feblesa de l'Estat, sortint de l'atemptat que costà la vida a Canalejas. Després vingué la Generalitat del temps de la República, massa breu i de final tràgic.

L'altre moment és el de la Transició. Amb ulls d'avui es pot dir que tot era millorable. Catalunya, però, aconseguí un reconeixement constitucional inigualat des de la pèrdua de les llibertats nacionals l'any 1714. Ho va fer gràcies a dos factors claus: el primer, la por. Espanya, l'Espanya d'arrel castellana, no volia perdre l'oportunitat de fer un salt cap endavant, i necessitava comptar amb tothom. La por que Catalunya no s'hi sumés era gran. La por de la divisió de l'Estat per l'eix nacional va ajudar a redactar una Constitució matisada, oberta, acollidora en el seu resultat. El record de les exclusions i dels seus efectes era massa viu.

L'altre element important va ser el de l'intercanvi constant de relacions entre polítics i intel·lectuals catalans i espanyols durant gairebé un quart de segle. Catalunya era la regió més dinàmica des del punt de vista econòmic, però també des del punt de vista de la producció intel·lectual i de la creativitat. Venir a Barcelona va ser important per a Zubiri, i també per a Aranguren i per a Ridruejo. Venir a Barcelona va ser clau per a Ruiz Jiménez i per a Martí Zaro, Raúl Morodo i Vicent Ventura. Eren trobades a Can Bordoï o col·loquis a la Costa Brava organitzats pel Círculo de Economía inspirat per Jaume Vicens. El contacte entre totes aquestes persones, potser tan lluny les unes de les altres ideològicament però cada cop més pròximes des del punt de vista personal, va facilitar el camí cap a la Transició.

Avui a Catalunya i a Espanya hi manen homes que comparteixen generació. Són fills d'una època en què semblava que es congruïa un futur possible en comú. El cert és que avui podem constatar que, com abans de la guerra, com després del desastre del 1898, som davant de dues generacions de la mateixa època crescudes sota designis contraposats. En un costat hi ha la perplexitat catalana, que alimenta dia sí i dia també la idea de la separació d'un Estat que considera que Catalunya és seva, però no dels seus. És la perplexitat de qui pensava que ho tenia ben encarat per poder reeixir sota el signe de la història compartida i

**Tots els articles de:
Antoni Vives**

finalment torna a veure que el somni dels altres és precisament el d'acabar amb tota possibilitat del somni propi.

A l'altre costat, el somni espanyol, consistent a posar les coses a lloc en un Estat que, si no funciona, no és, diuen ells, per la incapacitat de modernitzar una estructura massa hereva, massa marcada culturalment, laboralment fins i tot per les estructures vives del postfranquisme. No: el problema, diuen, torna a ser Catalunya. La crisi els ho ha tornat a fer veure, i no en tenen cap dubte. Els cal trobar el desllorigador del problema català immediatament. Com es fa, això? Qui té la poció màgica per assolir aquest objectiu? L'enorme creixement econòmic semblava que precipitava la "solució definitiva". Espanya podia esdevenir finalment un estat harmoniós, europeu, sense fissures disgregadores, tolerant amb els estrangers i fins i tot amb les particularitats regionals perquè per fi era capaç de no dependre de la puixança industrial catalana. En desempallegar-se de la nostra dependència, esdeveníem secundaris. "El problema d'Espanya?", ens deien amb posat mofeta no fa gaire. "Si Espanya va bé, si som com Itàlia! Vosaltres sí que teniu un problema!" Els corrents internacionals van escombrar el posat espanyol i els van posar a ells (i de retruc a nosaltres) a lloc. I en posar-los a lloc, el problema va tornar a ser el català. Ara, però, sense ponts, sense diàleg, sense excuses: a guanyar o a perdre. I pensar que tot és a un parell de decrets de distància...